

با اهالی نشر

گفت و گو با ادیک باغداساریان
مدیر مسئول نشریه دو زبانه آپاگا

گفت و گو از: حمیدرضا ابیک

آپاگا

اشاره

آپاگا ماهنامه فرهنگی اجتماعی است که گروهی از ارمنه کشور ما منتشر می کنند. برخی از مطالب این نشریه به زبان ارمنی و برخی دیگر مطالب آن به زبان فارسی است و ده شماره از آن نیز انتشار یافته است.

○ در حال حاضر چند نشریه ارمنی زبان در کشور ما منتشر می شوند؟
□ ما در حال حاضر یک روزنامه به نام آلیک داریم که کلاً ارمنی زبان است و یک ماهنامه که البته مدتی است منتشر نمی شود. این ماهنامه آراکس نام داشت و به دو زبان ارمنی و فارسی منتشر می شد. یعنی از یک طرف آن مطالب فارسی منتشر می شد و از طرف دیگر آن مطالب ارمنی.
○ مقالات و اخبار فارسی، ترجمه همان مطالبی بود که به زبان ارمنی چاپ می شد؟

□ برخی از آن ها این گونه بود. اما برخی مطالب منحصرأ به یک زبان منتشر می شد. فصلنامه دیگری هم داریم به نام پیمان که البته مدتی است چاپ نمی شود.

○ سابقه مطبوعات ارمنی زبان در کشور ما به چه زمانی برمی گردد؟
□ ما بیش از صد نمونه نشریه ارمنی در سده اخیر داشته ایم. اولین نشریه ارمنی در سال ۱۸۹۴ به نام «شاویق» منتشر شد. بعد از آن و در فواصل سال های مختلف ما روزنامه ها، هفته نامه ها، ماهنامه، فصل نامه ها و سال نامه های بسیاری داشته ایم.

○ خود «آپاگا» یعنی چه؟
□ آپاگا در زبان ارمنی به معنای آینده است.
○ آیا مخاطبان ما شما در مجله صرفأ ارمنه هستند، یا اینکه شما در داخل یا خارج کشور مخاطبان دیگری هم دارید؟

□ مخاطبان ما چند دسته هستند. دسته اول مخاطبان ارمنی های ایران که سال ها بود این نیاز احساس می شد که ما باید مجله می طرفی داشته باشیم که در خدمت کل جامعه باشد و اختصاصأ به فرهنگ، ادب و سایر امور ارمنیان ایران بپردازد. به همین خاطر مخاطبان درجه اول ما ارمنی های ایران هستند. در درجه دوم مجله ما از آن جهت که ایرانی است به فرهنگ و تاریخ ایران و اخبار و مباحث این سرزمین می پردازد. در درجه سوم هم ما در نظر داریم در حد امکانی که داریم فرهنگ و ادب جهانی را هم معرفی کنیم.

○ آیا مجله شما برای ارمنه خارج از کشور هم ارسال می شود؟
□ ما این امکان را نداریم که خود مستقیم این کار انجام بدهیم. ولی مخاطبان مجله برای خویشاوندان، دوستان و آشنایانشان در خارج از کشور

بازار از خود نشان می دهد. مجید در ادامه می گوید، «در میان آزادی های فردی، آزادی تفکر و بیان عقاید ارزشمندترین آن هاست. ما باید اطمینان پیدا کنیم که افکار و آرا، در هر شکل و نوعی، هر قدر هم که عجیب به نظر برسند، از امکان ابراز برخوردارند.»

بسیار اتفاق افتاده است که چنین عقایدی در ابتدا مطلقاً نادرست انگاشته شده اند و بعدها آشکار شده است که حقیقت دارند. وانگهی در تضارب آرا و تعاطی افکار، گاهی حتی خطا نیز فواید فراوانی در بر دارد، چرا که موجب ظهور حقیقت و تقویت آن می شود. بی سبب نبود که پیامبر (ص) ما اختلاف آرا در میان امت خود را موهبت الهی دانسته است.

مثالی دیگر از این که چگونه پیشرفت تکنولوژی به ایجاد دگرگونی در جهان اسلام انجامیده است فعالیت عظیمی است که به دنبال بازداشت انور ابراهیم، معاون سابق نخست وزیر مالزی، در اینترنت صورت گرفت. انور ابراهیم، که دگردیسی او از یک شبه نظامی اسلامگرای جوان به اصلاح طلبی لیبرال با نقل قول های روه افزایش او از آثار ویلیام شکسپیر و سایر منابع جهانی همزمان بود، فعالیت سیاسی خود را به عنوان اسلامگرای کمونیست آغاز کرد و در این راه چینی تبارهای مالزی را سپر بلا ساخت. در سال های اخیر، ابراهیم به مدافع سرسخت همزیستی مسالمت آمیز پیروان ادیان، چه در مالزی و چه در سطح جهان، تبدیل شده است؛ تجربه اسلام معاصر در آسیای جنوب شرقی، نه فقط برای مسلمانان سایر نقاط، بلکه برای کل مردم جهان حامل نکات ارزشمندی است. علت آن است که مسلمانان مؤمن آسیای جنوب شرقی فرایض دینی خود را در یک فضای چند فرهنگی واقعی به جا می آورند. به خصوص در مالزی، مسلمانان هرگز از حضور پیروان سایر

پژوهش های دینی از میان برداشته است. امروز میلیون ها فرد علاقه مند، از جمله افراد غیر روحانی دارای تحصیلات غیر دینی، به متون دینی و تفاسیر آن ها دسترسی دارند. مهندسانی همچون محمد شهرور (سوریه، ۱۹۳۸) و مهدی بازگان (ایران، ۱۹۰۷-۱۹۹۵)؛ فیلسوفانی همچون محمد اربکون (الجزیر - فرانسه، ۱۹۲۸) و راشد غنوشی (تونس، ۱۹۴۱) و جامعه شناسانی همچون علی شریعتی (ایران، ۱۹۳۳-۱۹۷۷) و چاندرا مظفر (مالزی، ۱۹۴۷) از این قبیل هستند. به عنوان مثال، فاطمه مرینیسی (مراکش، ۱۹۰۴)، با تحصیلاتی در جامعه شناسی و نه الهیات، به تحقیق درباره حدیث نبوی «آنان که به زنان اعتماد کنند هرگز روی سعادت را نخواهند دید» پرداخت؛ به منابع قدیمی متعددی رجوع کرد و سرانجام دریافت که این حدیث به ابوبکر - پسرده ای که به دست حضرت محمدصی آزاد شد و به مقام اجتماعی بالایی در بصره دست یافت - تعلق دارد و مربوط به ۲۵ سال پس از وفات پیامبر است. مرینیسی معتقد است که این حدیث، گرچه در مجموعه احادیث محمد ابن اسماعیل بخاری، ذکر شده و در جهان اسلام وسیعاً مورد استناد قرار گرفته است، مخدوش به نظر می رسد... [۱]

التعمیم: «به هیچ وجه چیزی به عنوان تنها تفسیر ممکن یا معتبر از قرآن یا اسلام نداریم زیرا هر یک از آن ها

سادی از اندیشمندان علاقه مند به توسعه و ترقی در کشورهای اسلامی، از تعلق اسلام به وجودی از مباحث دموکراسی و تمدن اسلامی چون علی بولا، چاندرا مظفر، همایون کبیر، گروه اندیشه

فرض هایی با خود به همراه رده. پیش فرض های اساک در فرهنگ چند دینی آفریقایی با تبعیض نژادی ریشه دارد. او است که «چنین تعهدی با روح در ابتدای ظهور آن همخوانی زمانی که الهیات در حال ظهور الیسم دینی و کلام الهیات

هن داشتن فهمی متن به آن ها راجع از. حتی در مواردی کرده است نیز وضع سی را به عنوان همراه می آورد»

بخش یا هم رابطه ای تنگاتنگ بر کرده. حسن حنفی (مصر، ۱۹۳۵) مشابهی دارد. او می نویسد: نیست که هر متن تنها یک تفسیر داشته باشد، بلکه به عکس متون به تفاوت های موجود در فهم آن مختلف موضوع تفاسیر فراوانی می گیرند. تفسیر یک متن لایتنک گرایانه است... ت های موجود در میان تفاسیر با تضادی اجتماعی - سیاسی و نه تئوریک. نظریه در حقیقت زنی نیست جز یک پوشش شناسانه. هر تفسیر نمودی

بیرال

تصادف اجتماعی - سیاسی و نه تئوریک. نظریه در حقیقت نیست جز یک پوشش شناسانه. هر تفسیر نمودی از تعهد اجتماعی - سیاسی ب خود.

مینه و دود (ایالات متحده،) نیز معتقد است: «آنجا که سنده ای با جهان بینی و مینه ای خاص (زبان و فرهنگی) در آن خوانده می شود» مصر که قرائت از یک متن تنها قرائت نیست و مجاز است، مانع از آن که دیگران در یافت های دیگر خور و وضعیت خود با آن متن برقرار کنند. عبداللهی التمیم (ان، ۱۹۴۶) می گوید: «به چه چیزی به عنوان تنها تفسیر من یا معتبر از قرآن یا اسلام، زیرا هر یک از آن ها حاصل گیری فردی و جمعی مسلمانان»

هنای سوم ناظر بر این اعتقاد که تنوع دینی نه فقط در میان دینی بلکه در درون خود اسلام زیارت.

تأییدگاه اجتماعی اسلام

مدودی از متفکرانی که از آنان هم آثار هم را خوانده اند. ظاهراً لیبرال مورد بحث مستقل از سراسر جهان در حال ظهورند. و در همان ناشی از سه تحولی در چند دهه گذشته ناشی:

تأییدگاه اجتماعی عالی تحصیلات عالی گسترده، سنتی نهادهای دینی را بر

رشد ارتباطات جهانی تکنولوژی های بین المللی ارتباطات - روزنامه ها، خطوط تلگراف و تجارت جهانی - در کنار رادیو، تلویزیون و اینترنت، روز به روز افراد تحصیل کرده سراسر دنیا را به هم نزدیکتر و نزدیکتر می کند. آرمان های لیبرالیسم غربی نیز، همچون سایر آموزه های غربی از قبیل ملی گرایی، در سراسر جهان به خانه های مردم راه یافته است. به عنوان نمونه، مردم گابون در غرب آفریقا با مشاهده فروپاشی کمونیسم در اروپای شرقی طالب دموکراسی شدند و دیکتاتور آن کشور را وادار کردند که با لحنی تمسخرآمیز از «بادی» سخن بگوید که «از شرق (بلوک کمونیستی شرق) وزیدن گرفته و درختان نارگیل را به لرزه انداخته است».

نمونه ای دیگر: نورچولیش مجید (اندونزی، ۱۹۴۹) با نقل عبارتی از قاضی معروف آمریکایی، الیور وندل هولمز (۱۸۰۹ - ۱۸۹۴)، این گونه به دفاع از آزادی ابزار عقیده می پردازد: «بهترین کالا را در بازار آزاد عقاید می توان به دست آورد، زیرا بهترین محک درستی هر عقیده توانی است که در قبولاندن خود در کشاکش رقابت

یا معتبر از قرآن یا اسلام نداریم زیرا هر یک از آن ها حاصل جهت گیری فردی و جمعی مسلمانان است»

ادیان، چه به عنوان دوست و همکار و چه به عنوان شریک و حتی رقیب، غافل نیستند. هواداران نهضت انور ابراهیم با پایگاه هایی که در اینترنت برپا کردند، به توسعه ارتباطات بین الملل کمک کردند. از برخی از این پایگاه ها در اینترنت، ظرف دو سه ماه، صد ها هزار نفر دیدن کردند. دو صفحه اول یکی از این پایگاه ها، به انگلیسی دست و پا شکسته، نوشته شده است: «به پایگاه ما، پایگاه مظلومان و محرومان خوش آمدید. به نام خداوند بخشنده مهربان».

کشورهایی مانند عربستان سعودی می گویند از ورود افکار و عقاید بیگانه جلوگیری کنند، دقیقاً به این دلیل که از این گونه ارتباطات متقابل بین فرهنگ ها هراسان هستند. در حالی که، به قول و در ویلسون رئیس جمهوری ایالات متحده آمریکا، «جلوگیری از ورود افکار خارجی بیگانه به این می ماند که بخوایم با جارو جلوی سیلی عظیم را بگیریم». معدودی از کشورها خواهند توانست برای مدتی طولانی با این شیوه به مقابله با ورود افکار بیگانه ادامه دهند.

داریم در حد امکاناتی که داریم فرهنگ و ادب جهانی را هم معرفی کنیم. آیا مجله شما برای ارمنه خارج از کشور هم ارسال می شود؟ ما این امکان را نداریم که خود مستقیم این کار انجام بدهیم. ولی مخاطبان مجله برای خوشایندان، دوستان و آشنایان نشان در خارج از کشور می فرستند و به این صورت مجله به دست ارمنه خارج از کشور هم رسیده است و حتی برخی مجلات ارمنی زبان خارج از کشور هم به آن اشاره کرده اند.

آیا در آنگا شما از این مجلات ارمنی زبانی که خارج از کشور منتشر می شوند استفاده می کنید؟ البته چون هدف اصلی ما پرداختن به فرهنگ ایرانیان ارمنی است در درجه اول نمی توانیم از آن مجلات بهره ببریم. اما اگر خبر تحلیل یا مطلبی را در مورد ایران نوشته باشند مطلب مناسب و امروزی باشد یا برهه ای از تاریخ ما را روشن کرده باشد، حتماً از آن در نشریه استفاده می کنیم.

تا آن جا که من دیده ام، معمولاً همه نویسندگان مطالب نشریه شما از ارمنه بوده اند. آیا شما تأکیدی بر این موضوع دارید یا این که غیر ارمنه هم می توانند آثار خود را در مجله شما منتشر کنند؟ می توانند. چون این نشریه مربوط به اقلیت هاست باید انتظار داشت که نویسندگان هم از همان اقلیت باشند. ولی، تأکیدی بر این موضوع نداریم؛ کما این که تعدادی نویسنده غیر ارمنی داریم که یا به صورت موردی یا به صورت مستمر برای ما مطلب می فرستند و ما هم تا به حال چندین نمونه از این مطالب را منتشر کرده ایم.

در مجله اشاره کرده اید که آمادگی دارید تا علاقه مندان به فرهنگ و زبان ارمنی را راهنمایی و با منابع این فرهنگ آشنا کنید. شما صرف نظر از انتشار مجله چه خدمات دیگری را برای این علاقه مندان انجام می دهید؟ اما برای دانشجویان زبان، ادبیات، فرهنگ و هنر ارمنی این امکان را فراهم می کنیم که امکانات لازم برای نگارش پایان نامه های خود، اعم از کتاب، نوار و سایر منابع، را از طریق ما تأمین کنند. از طرف دیگر ما مقالات علمی موجود در این زمینه ها را به مؤسسات علمی و فرهنگی ایران، مانند دایرةالمعارف یا وزارت فرهنگ یا وزارت علوم، ارائه می دهیم.

منابع موجود در کتابخانه های شما معمولاً به زبان ارمنی هستند. با توجه به ترجمه های اندکی که از این منابع وجود دارد، چگونه این مطالب را در اختیار کسانی که ارمنی نمی دانند قرار می دهید؟ گاهی لازم می شود ما مطلبی را ترجمه کنیم و در اختیار افراد قرار دهیم. برخی افراد هم با کمکی اندک قادر به استفاده از این منابع هستند. اصلاً چرا منابع ارمنی مربوط به فرهنگ فارسی که قدمت آن ها به سال های بسیار دور می رسد و تاریخ نویسان و ادیبان برجسته ما هم از آن ها به عنوان منابعی اصیل یاد کرده اند، ترجمه هایی بسیار اندک دارند و کمتر در اختیار علاقه مندان قرار گرفته اند؟

کارهایی که تاکنون به زبان فارسی برگشته است، یعنی در حدود هشتاد درصد آن ها در همین بیست سال اخیر بعد از انقلاب ترجمه شده است. یعنی در این چهار صد سالگی که ارمنه از زمان شاه عباس به ایران آمده اند، حجیم کارهایی که در این زمینه در آن سیصد و هشتاد سال شده است، معادل کارهایی که در این بیست سال شده است، نیست. خود من چندین جلد کتاب و بیش از پنجاه مقاله در زمینه هنر، فرهنگ و ادب ارمنی به زبان فارسی منتشر کرده ام.

فکر می کنید چرا در این سال ها روند کار چنین سرعتی گرفته است؟ به این دلیل نیست که ما در این بیست سال نویسندگان بیشتری داشته ایم. بلکه صرفاً به خاطر محدودیت هایی است که در قبل از انقلاب برای انتشار مطالب مربوط به فرهنگ اقوام اقلیت وجود داشت. بعد از انقلاب این محدودیت ها خیلی کمتر شد و اصلاً بعد از انقلاب حرکتی به سمت کتابخوانی صورت گرفت که این موج در جامعه ارمنی هم پدید آمد و باعث شد اهل قلم بیشتر به کار و تلاش بپردازند.

بخشی از مجله شما به آموزش زبان ارمنی اختصاص دارد. اما خود این آموزش هم به زبان ارمنی انجام می شود. شما با این کار چه کسانی را آموزش می دهید؟ یکی از کمبودهای موجود در جامعه ما همین فقدان مراکز مناسب برای آموزش زبان ارمنی است. در حال حاضر کسانی وجود دارند که دیگر ارتباطی با مدارس ارمنی ندارند. یا کسانی هستند که می خواهند ارمنی را به صورت کلاسیک و علمی و مطابق با دستور زبان بیاموزند. ما در واقع آنان را مخاطب خود می دانیم و آموزش زبان هم در واقع آموزش خاص است برای رفع برخی مشکلات نه یک آموزش تمام و کمال.

ن، جهان سوم

بازتاب اسطوره در بوف کور (ادیب یامادینه جان؟)

جلال ستاری
انتشارات توس
شمارگان ۲۳۰۰ نسخه
صفحه ۱۲۶
تومان ۴۸۰

درباره بوف کور و دیگر آثار هدایت فراوان نوشته شده است. بخشی کوچک از این نوشته ها تفسیر روانگاوانه بوف کور به قلم تحلیل گران ایرانی است که غالباً به ذکر چند اشاره کلی بسنده کرده اند. آنچه در «بازتاب اسطوره در بوف کور» آمده بررسی نگاهی است که نشان عقده ادیبی را در بوف کور عیان می بیند و تلاش می کند این معنی را در این اثر بازگشاید و به شرح آن بپردازد. در این اثر، ابتدا بحث مبسوطی درباره عقده ادیب آمده، و سپس فرض «عقده ادیبی» هدایت در بوف کور بررسی شده، و در آخر پس از شرح نظریه «مادینه جان» یونگ از منظر آن در بوف کور نگریسته شده است.

ساخت ماهیت روابط بین امپریالیسم ماهیت و جوهر موعه ویژگی های این روابط با مفهوم امپریالیسم قابل تاریخ، تئوری، جهان سوم - آفریقا و آمریکای لاتین به